
Manažerská revoluce univerzitu nespasí

Manažerská revoluce univerzitu nespasí

31.1.2012 Mladá fronta DNES Strana 9 Názory, autor: Viktor Žárský

Podřídit univerzitu zosťvenému státnímu dozoru a provést transformaci shora byla jedna z vážných, riskantních a dobrých možností diskutovaných v roce 1990. Zvoleno bylo místo toho jiné riskantní, ale také nejméně náročné řešení - učitelství sbor formovaný čtyřiceti lety komunistické kádrové politiky ponechat do velké míry intaktní a důvěřovat mladé generaci studentů (v očích společnosti to byli oni, kdo spustili politickou změnu), že svým podstatným vlivem na chod akademické obce, prostřednictvím akademické samosprávy, bude transformující silou, která se stane motorem reformy na univerzitě. Studenti se osvědčili

Myšlenka, že pod vedoucí úlohou KSČ univerzita zanikla a je třeba ji obnovit, ani pořádně nezazněla. Fakt, že se studenti v akademických samosprávách v minulých dvaceti letech občas dostali do klientelistického vleku svých ostřílených učitelů (či způsobili svou vlastní iniciativou nějaké škody), je zcela vyvážen tím, že naopak v mnoha případech a kritických situacích svým nebojácným neklientelistickým postupem odhalili temná zákoutí akademických obcí a skutečně svou transformační úlohu plnili a plní. Platí to třeba pro případy právnické fakulty v Plzni a Ústavu státu a práva Akademie věd ČR. Omezovat jejich vliv na chod akademických obcí by byla velká chyba.

S panem profesorem Haňkou lze do velké míry souhlasit v analytické části jeho konceptu. Klientelismus (a jeden z jeho důsledků - nezanedbatelný podíl nekvalitních docentů a profesorů na univerzitách) je ovšem chronickou chorobou celé české společnosti.

Myslet si, že manažerská revoluce shora (více než dvacet let poté, co možná skutečně byla na místě v okamžiku mravního vzepětí společnosti) jej na univerzitě potlačí, je krátkozraké. Situaci jen dalekosáhle zhorší - stačí se podívat na fungování dozorcích rad většiny státních podniků počínaje ČEZ. Tvořivost a kvalitu vzdělávání a bádání na univerzitách nelze reglementovat - jde o to, vytvořit rámcové podmínky, ve kterých se jim bude dařit, a mezi takové podmínky zcela jistě patří značná autonomie tvůrčí akademické obce umožňující co nejvíce vlastní iniciativu v prostředí, které je schopno poctivě ohodnotit kvalitu a podle toho financovat (tak jako tomu je v případě britských univerzit).

Univerzity nejsou akciovky

Skutečným problémem české společnosti (a tedy i školství) je právě toto poctivé hodnocení tvořivosti a kvality; při optimalizaci státních výdajů na prvním místě. V případě univerzity je nesprávné chápat ji jako akciovou společnost, jejíž úspěšnost se měří konkurenceschopností pracovní síly, kterou produkuje. To už je ovšem zároveň rovina sporu, která je nejen celoevropská, ale celosvětová.

Má být univerzita především továrnou na produkci konkurenceschopné pracovní síly, nebo prostředím, kde bez vnějších omezení usilujeme o poctivé poznání sebe a světa v jeho složitosti a zároveň univerzalitě?

Přitom je jasné, že přítakáním druhé možnosti (dosud našťestí živé ideji evropské univerzity) se zároveň otvírají nebývalé možnosti techniky, hospodářské produktivity a prosperity. Návrh nového vysokoškolského zákona je neuniverzálně a ideologicky postaven na první možnosti porozumění univerzitě. Je povinností naší akademické obce, aby proti němu hájila koncept opravdu univerzální svobody bádání neomezené jednostrannými utilitárními ohledy; koncept, který celá staletí univerzitu nese a který má šanci ji nést dál.

Nejde v žádném případě o nějaký akademický exklusivismus - jen svobodná univerzita může plnit službu, kterou dluží společnosti.

Má univerzita vyrábět podle potřeby pracovní síly, nebo usilovat o poctivé poznání sebe a světa? »